

Pääkirjoitus – Editorial
Olavi Koivukangas

Eero Kuparinen
**The Beginnings of White
Settlement in South Africa**

Keijo Kantanen
**Kotiseutu kutsuu. Suuresta
muutosta paluumuuttoon?**

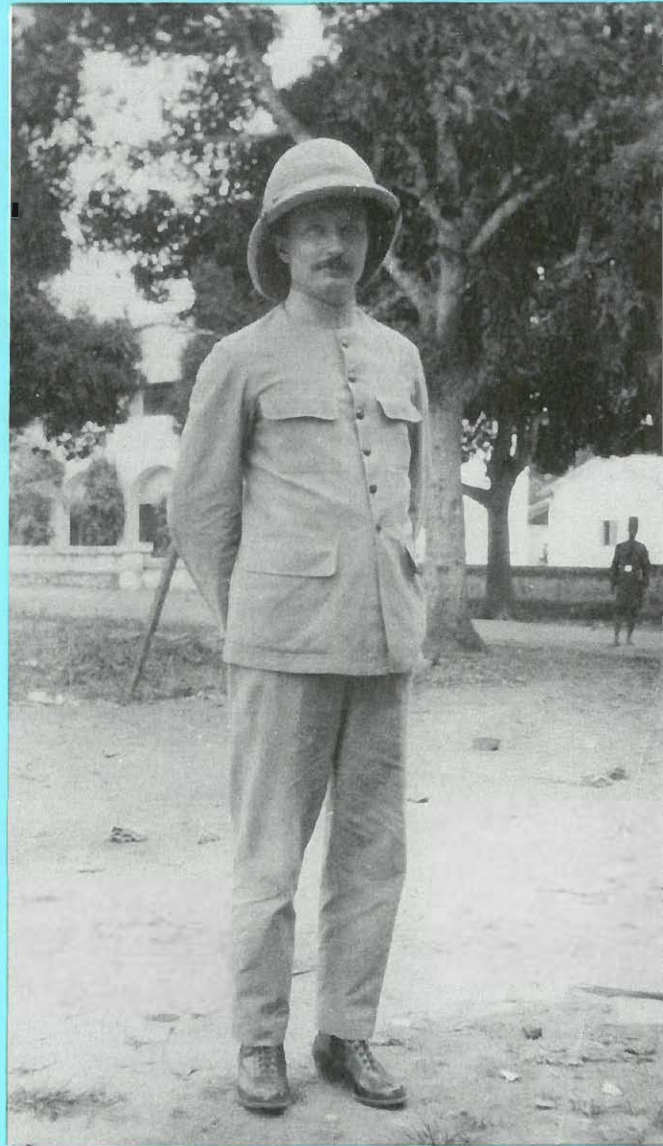
Tutkimussihteerin palsta
Timo Virtanen
**Maahanmuuton kustannukset
ja hyödyt tutkitaan**

Visitors

Katsaus

Tiedotuksia – Notices

Kirjat – Books

1991

2

SIIRTOLAISUUS

MIGRATION

Siirtolaisuus – Migration

18. vuosikerta – 18th year

Siirtolaisuusinstituutti • Migrationsinstitutet • Institute of Migration
Piispankatu 3, SF-20500 Turku, Finland, Puh./Tel. *(9)21-317 536

- *Päätoimittaja/Editor-in-Chief*: Olavi Koivukangas
- *Toimitussihtööri/Editorial Assistant*: Taimi Sainio
- *Toimittajat/Editors*: Maija-Liisa Kalhama, Timo Virtanen
- *Taitto/Lay-Out*: Anne Seppänen
- *Toimituskunta/Editorial Board*: Siirtolaisuusinstituutin hallitus/
Administrative Board of the Institute of Migration
- *Tilaushinta*: 40 mk/vuosi (4 numeroa), PSP Tu 495 90-3
- *Subscriptions*: Finland and Scandinavia 40 FIM,
other countries \$12.00 a year (4 issues)

Siirtolaisuusinstituutin hallitus/ Administrative Board of the Institute of Migration:

Rehtori (SSKH) *Tom Sandlund*,
Åbo Akademi ja Helsingin
yliopisto, puheenjohtaja

Professori *Erkki Asp*,
Turun yliopisto

Toiminnanjohtaja *Marti Häikiö*,
Suomi-Seura r.y.

Lähetystöneuvos *Juha Knuutila*,
Ulkoasiainministeriö

Apulaisprofessori *Olli Kultalahti*
Tampereen yliopisto

Neuvott. virkamies *Risto Laakkonen*,
Työministeriö

Rakennusneuvos *Raimo Narjus*,
Seutus suunnittelun Keskusliitto

Apulaisprofessori *Martin Panelius*,
Opetusministeriö

Ohjelmajohtaja *Aimo Pulkkinen*,
Väestöliitto

VTM *Tuula Rosas*,
Turun kaupunki

Henkilökunta/Staff:

Olavi Koivukangas,
johtaja/Director

Ismo Söderling,
tutkimussihtööri, virkavapaalla/
Research Secretary, off duty

Timo Virtanen,
vs. tutkimussihtööri/
Research Secretary

Maija-Liisa Kalhama,
osastosihtööri/Departmental Secretary

Seija Sirkiä,
toimistosihtööri/Bureau Secretary

Taimi Sainio,
va. kirjastovirkailija/Librarian

Anne Seppänen,
toimistovirkailija/Assistant Clerk

Tutkimus- ja toimistoapulaiset/
Research and Office Assistants:
Leena Hastela, Kai Kettunen,
Tuula Laiho, Ritva Rantanen,
Heli Vuorinen

Tutkijat/Research Officers:
Rainer Grönlund, Kimmo Koiranen,
Jouni Korkiasaari

Siirtolaisrekisteri/Emigrant Register:
Matti Kumpulainen,
toimistosihtööri/Bureau Secretary
Sirkka-Liisa Laurila, Elisabeth Uschanov
tallentajat/Computing Officers

Kansi: Pohjoismaista siirtolaisuutta Etelä-Afrikan kuvataan vastikään ilmestyneessä FL Kuparisen väitöskirjassa.

Cover: Nordic migration to South Africa is described in Ph.D. Eero Kuparinen's recently published dissertation.

FinnFest – amerikan-suomalaisten yhdistäjä

Vuonna 1976 Hancockissa, Michiganissa, pidetty amerikkansuomalaisten USA:n 200-vuotisjuhla oli eräänlainen FinnFest, mutta nykyisessä muodossaan ja vuotuisena tapahtumana FinnFest syntyi yhdeksän vuotta sitten tietävästi Suomi-Seura r.y:n aloitteesta esikuvanaan Kanadassa ja Australiassa vuosittain vietetyt suomalaisten siirtolaisten kansalliset kulttuuri- ja urheilujuhlat.

FinnFest on saavuttanut suuren suosion sekä amerikkansuomalaisten että Suomesta tulevien vierailijoiden keskuudessa. Minulla oli tilaisuus osallistua Yhdysvaltain tämän hetken suurimmassa suomalaiskeskuksessa, Lake Worthissa, Lantana, Florida, 4.–7.4.1991 pidetyille 9. FinnFest -juhlille. Paikan valinta oli onnistunut, sillä se tarjosi amerikkansuomalaisille sekä Suomesta viime vuosina Floridan lämpöön muuttaneille uusille siirtolaisille mahdollisuuden tutustua puolin ja toisin.

Juhlille osallistui arviolta 3 000 henkeä. Erityisen ansiokasta oli se, että kaikissa tilaisuuksissa suomen ja englannin kielet kaikuivat tasa-arvoisina. Kaksikielisyys kuuluu osana siirtolaisuuden luonteeseen.

Toinen ilahduttava havainto oli menneisyyden eli siirtolaisuuden historian ja sukututkimuksen korostaminen yhdessä tulevaisuuteen katsovan optimistisen asenteen kanssa. Tämän perusakselin ympärillä FinnFestin tulevaisuus riippuu ratkaisevasti sen mukautumis- ja uudistumiskyvystä. Vain täten saadaan suomalaista syntyperää olevia nuoria amerikkalaisia mukaan tähän kulttuuriryöhykseen.

FinnFest on hyvä silta Suomeen ja Floridan tilaisuus antoikin erinomaisen mahdollisuuden tehdä vuonna 1992 vietettävää ”Juuret Suomessa” -tapahtumaa tunnetuksi amerikkansuomalaisille.

Hyvä puoli FinnFest-juhlissa on myös se, että ne järjestetään eri puolilla laajaa maata. Kesällä 1992 Duluthissa järjestettävä tilaisuus on keskellä vahvaa suomalaisasutusta, joten menestys on taattu.

Amerikkansuomalaisten FinnFest-juhlat ansaitsevat myös Suomen puolelta kaikenlaisen henkisen ja aineellisen tuen. Tällainen koko valtakuntaa koskettava suurtaapahtuma on yksi välikappale pyrittäessä takaamaan sen, että Suomen kieli – tai ainakin suomalaisuuden imago – ja amerikkansuomalainen kulttuuri säilyvät pitkälle seuraavalle vuosituhatluvulle Yhdysvaltain monikulttuurisessa yhteiskunnassa.

Olavi Koivukangas

FinnFest – A Bond Among Finnish-Americans

The meeting of Finnish-Americans held in Hancock, Michigan, in 1976, in honor of the Bicentennial of the American Revolution, was in a sense the first Finn Fest, but in its present form as an annual event FinnFest was launched nine years ago on the initiative of the Suomi-Seura, modeled on the similar annual national sports and cultural gatherings held in Canada and Australia.

FinnFest has now become immensely popular, both among the Finnish-Americans themselves and among visitors from Finland. On 4–7 April 1991, I had the opportunity to take part in the Ninth FinnFest, which was held in what is nowadays the largest Finnish community in the United States, at Lake Worth, Lantana, Florida. The choice of location was a good one, for it offered an opportunity for the Finnish-Americans and the new wave of Finns who have moved to the warmth of Florida in recent years to get to know each other better.

The number of people attending the gathering was estimated at around 3 000. It was especially pleasing to hear Finnish and English being used everywhere on an equal basis, for bilingualism is one of the essential experiences of migration.

A second pleasing feature was the combination of a strong awareness of the past, in the form of migration history and genealogy, with a powerful optimism as regards the future. Around this basic axis, the future of the FinnFest will depend decisively on its ability to adapt and develop, for only in this way can the new generations of Americans with Finnish ancestry be recruited into maintaining their cultural traditions.

FinnFest is a good bridge to Finland, and the gathering in Florida provided a splendid opportunity to tell the Finnish-Americans about the Homecoming 1992 project in Finland.

The FinnFest gatherings are held in different parts of that enormous country each time. The next gathering, in 1992, is to be organized in Duluth, in the heart of an area of heavy Finnish settlement, and its success is therefore assured.

The Finnish-American FinnFest deserves our full moral and material support from Finland. National events of this kind offer one means of attempting to ensure that the Finnish language — or at least the Finnish image — and Finnish-American culture are preserved into the next century in multicultural America.

Olavi Koivukangas

Eero Kuparinen

The Beginnings of White Settlement in South Africa

On the Wednesday of this week, April 10th, as on any day of the year, there were many different celebrations around the world. From the Finnish and the Scandinavian perspectives, the most significant facts include the 775th anniversary of the death of Erik Knutsson, King of Sweden; the 273rd anniversary of the death of Johan Gezelius Junior, Bishop of Turku; and the 118th anniversary of the birth of Kyösti Kallio, future President of the Republic of Finland.

The anniversary on the calendar on the opposite side of the globe, in South Africa, is however of greater significance than any of these, both locally and for the entire southern African region: for last Wednesday was the 339th anniversary of the commencement of fortification of the shores of a favourable bay some few dozen kilometres north of the southernmost tip of Africa, on the tenth day of April, 1652 AD. The work was carried out at the command of the Dutch East India Company, by members of the expedition which had landed a few days earlier under the command of Jan van Riebeeck.

When van Riebeeck claimed Taffelbaai, Table Bay, for the Dutch, European ships had already been making landfall

there for several decades. Ships and seamen had come and gone, but in the periods inbetween, the area had been without a White European presence. The arrival of van Riebeeck changed this permanently, however. With effect from April 1652, southern Africa's black indigenous population was to live alongside permanent White settlement.

Initially, the southern tip of Africa — discovered in 1487 by the Portuguese explorer Bartholomeo Diaz — had been considered too barren to be worth occupying. It was thus only a century and a half after Bartholomeo Diaz' landing that the greatest commercial power of its time in the world, the East India Company of the Netherlands, began to show increasing interest in the economic exploitation of the area.

Closer investigation had now shown that the area was not in fact as barren as had been assumed. The climate was temperate, and the soil fertile, and the Dutch began to see real potential in the southern tip of Africa as the site for a watering station for their traffic to the East Indies. The sea voyage from Holland to the East Indies lasted in those times anything from five-and-a-half to seven months or even longer; the rigours of the journey, moreover, were often fatal. The establishment of a well-maintained watering

*Eero Kuparinen, Ph.D., University of Turku,
Department of General History*

station in a favourable location would considerably reduce the risks of the long voyage, it was believed. The outcome was the dispatch of van Riebeeck's expedition to claim the area at the southern tip of Africa permanently for the East India Company.

Van Riebeeck is justifiably seen as the founder of White settlement in South Africa, and the founder of the nation, in view of his role as the first Commandant and in the energetic development of the watering station. Nonetheless, neither van Riebeeck nor those under his command can justly be regarded as settlers: they remained the salaried servants of the Dutch East India Company, performing the tasks to which they had been assigned. It needs to be borne in mind that in 1652, no one had the slightest intention of establishing a Dutch settlement colony at the Cape of Good Hope.

Salaried servants of the East India Company had in fact very little room for initiative. For the duration of their contract, they were in bond service to the Company, which could transfer them at their request, or without it, to duties elsewhere within the Company's service. They were not permitted to own land or other fixed forms of property, nor to engage in any "burgher" occupation within the Company's area of jurisdiction.

These various restrictions and sanctions were imposed most strictly of all in the first years of the station; fairly soon, however, it was realized that this system was creating a number of problems, of which the most serious concerned the production of food.

Van Riebeeck's solution to this problem was the introduction of free enterprise. From 1657, certain persons were released from their bond service to the Company, to support themselves as free farmers (boeren) and artisans. These per-

sons were thus no longer salaried servants of the Dutch East India Company, but free citizens, or "burgers". This change in policy had a far-reaching impact on the history of the settlement of South Africa, for it created the opportunity for permanent colonization by settlers who adopted the Cape of Good Hope as their new home. It is from this date that one can speak of a Dutch colony, in the strict sense, in southern Africa, and the burgers who received their letters of remission from the Company in 1657 are the first true White settlers.

Even after the introduction of the new policy, however, it was not the policy of the Dutch East India Company to create a settler colony at the Cape of Good Hope. The Company recognized no other objective for the station at "De Kaap" than that of promoting the Company's own interests in the East Indian trade. If the expansion of the colony could further this purpose, then it would have the Company's support.

Population growth in the early years was slow. At the end of the first year of the station, 1652, there were 115 White residents; even by a generation later, in 1687, their numbers had risen only to just over 600, as a result of natural population growth, ships calling in at the harbour, and the very modest results of settler recruitment in Europe, mainly in the Netherlands.

By the beginning of the 18th century, the White population of South Africa had barely passed the thousand mark; but by this time, the views on wise settlement policy held by the East India Company in the Netherlands and by the authorities in the colony had begun to diverge significantly. Fears at the Cape of agricultural overproduction led to opposition to further settlement, and by 1707, the Company had agreed to desist from sending any further settlers.

There was no resumption of the organized recruitment of settlers, with free passages and other benefits, during the rest of the period that the Dutch East India Company ruled the Cape, and 1707 therefore marks the end of a distinct historical phase in the settlement of South Africa. The Company would have liked to reintroduce organized settlement, but their proposals always met with opposition in the colony, for the local view was that the prosperity of the Cape depended rather on the continued importation of negro slaves.

The decisions taken at that time have played a crucial role in the subsequent unfolding of South African history. The distinguished historian of South Africa, Eric A. Walker, argues that at this point South Africa took a wrong turning. If the recruitment of White settlers had been given priority over the importation of Black slave

labour, the subsequent history of the colony would have been different, and at least the western sections of the present-day Cape Province would have evolved as a region of White settlement similar to the United States in North America.

On the other hand, the discontinuation of the official settlement program by the Dutch East India Company did not in fact lead to the total cession of immigration. Individuals continued to make their way to the Cape, even if in small numbers (the total number of new settlers arriving in the entire 18th century has been estimated at no more than about 300).

Further White population growth in South Africa was therefore now dependent almost entirely upon natural increase; but this proved rapid, for families tended to be large. Marriage was entered into a young age, and there was no danger of young girls (one of South Africa's more limited natural resources) remaining unmarried. From a base of just over one thousand at the beginning of the century, the White population had grown by 1754 to over 5 500, and by 1805 to approximately 26 000. For comparison, it is worth recalling that the European-origin population of the United States in 1776 numbered around 2.5 million.

The population survey of 1805 followed not on one change of control of the colony, but two: in 1795, the Royal Navy had occupied Cape Town as a pre-emptive strike against the risk that the French might gain control of this strategically vital watering station on the route between East and West; in that year, the Netherlands had become the French vassal state of the Republic of Batavia, and the British were evidently afraid that the Dutch might surrender the Cape to the French.

With occupation by the Royal Navy, the transformation of Dutch South Africa into British South Africa began. In 1803, the

Republic of Batavia did regain possession of the Cape for three years; but in 1806 the British returned, now on a permanent basis.

The ethnic composition of the White population of South Africa at the termination of Dutch rule is one of the eternal questions in South African historiography, and no accurate answer is possible, for much depends on questions of interpretation. Scholars are agreed on the dominance of persons of Dutch-German origin, although there is some disagreement on the proportions they made up within the population. Dutch and German settlers had between them composed a large majority of the colonists settling at the Cape during the 17th and 18th centuries. The next largest contingent were the French, followed – thanks to the merchant marine of Sweden and Denmark – by a few per cent of Scandinavians, including Swedes, Danes, Norwegians and Finns.

At the Treaty of Paris in 1815, the British control of the Cape since 1806 was confirmed, and the termination of the Napoleonic Wars marked the beginning of

a new prolonged period of peace. The restoration of peace at sea opened the way for overseas migration, which was simultaneously powerfully stimulated by the spread of the market economy.

In 1815, the settlement at the Cape was just 163 years old, of which 143 had been under the rule of the Dutch East India Company. How was British South Africa to carry on from the Dutch traditions of the colony? How would the British pursue the expansion of the population potential inherited from the Dutch East India Company? But also, and especially, what was to be the role of the Nordic countries in South Africa under British rule? The contribution of the Nordic countries to the settlement of South Africa – the response of the Nordic nations to the call of the southern sun – is the special focus of the investigation to be examined here today.

Lectio praecursoria of the doctoral dissertation "An African Alternative. Nordic Migration to South Africa, 1815–1914" defended at the University of Turku on April 13, 1991.

Kotiseutu kutsuu. Suuresta muutosta paluumuuttoon?

Suuri muutto koetteli 1960-luvulla ja 1970-luvun alkupuolella suomalaista maaseutua monin tavoin. Näinä vuosina työkään varttuneet suuret ikäluokat joutuivat siirtymään maaseudulta kaupunkien laajeneviin teollisuus- ja palveluammatteihin.

Suuren muuton jälkeen alueellisen työnjaon sekä elinkeinorakenteen muutokset näyttivät tasaantuneen, sillä maa- ja metsätaloudessa toimivan väestön määrä ei enää vähentynyt entistä vauhtia. Kehitysalueille syntyi 1970-luvulla teollisia työpaikkoja enemmän kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulle. Muuttovirrat kaupunkeihin vähentyivät ja esimerkiksi pääkaupungin muuttovoitto kääntyi tappiolliseksi. Maaseutukuntien haja-asutusalueet menettivät kuitenkin edelleen väestöään.

Maaseutukuntia koskevissa muuttoliiketutkimuksissa päähuomio on kiinnitetty muuttovirtoihin maaseudulta kaupunkeihin. Tämän päämuuttosuunnan ohella on kuitenkin tapahtunut jatkuvasti vastakaissuuntaista muuttoa, josta osan muodostaa paluumuutto. Maamme kehitysalueiden muuttotappioiden pienenemisen 1970-luvun puolivälistä lähtien onkin arveltu osaltaan johtuvan juuri kehitysalue-

eelle suuntautuneesta paluumuutosta. Konkreettista tutkimustietoa tästä ei juurikaan ole.

Paluumuuton edistämisestä kuntien kehittämistrategia

Paluumuutto ei kuitenkaan ole uusi yhteiskunnallinen ilmiö. Ihmisiä on tullut ja mennyt kautta aikain. Kiinnostus paluumuuttoa kohtaan onkin tulkittavissa selvänä yhteiskunnallisena tilauksena. Paluumuutosta ovat kiinnostuneita nimenomaan maamme kehitysaluekunnat. Paluumuuton edistämiskampanjointi on toistaiseksi hakenut vielä toimintamuotojaan, mutta punaista mattoa tarjotaan erityisesti yrittäjille, sellaiseksi aikoville tai joidenkin erikoisalojen ammatti-ihmisille. Kunnat ovat yhä enemmän alkaneet valikoida muuttajiaan.

Keskeinen kysymys paluumuuton edistämisessä on se, voidaanko synnyinseudulleen palanneiden tai paluuta suunnittelevien kohonnuttaa ammattitaitoa tai mahdollisia yritysideoita hyödyntää syrjäisissä, tuotantorakenteeltaan yksipuolisissa kunnissa. Mikä on paikallisten olosuhteiden merkitys? Sopeutuvatko paluumuuttajat paikallisiin sosiaalisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin rakenteisiin vai ovatko he potentiaalisia muutoksen agenteja? Olen-

*Keijo Kantanen, YL, Joensuun yliopisto,
Karjalan tutkimuslaitos.*

nainen kysymys on myös se, ovatko tällaiset innovaattorit palaamassa tai jo palanneet synnyinseudulleen ja voidaanko paluumuuttoa edistää ja millä keinoin. Paluumuuton edistämiseksi vedotaan usein poismuuttaneiden nostalgisiin muistoihin kotiseudustaan. Moni toki haluaisi muuttaa takaisin, mutta onko tähän realistisia mahdollisuuksia.

Ns. uudessa aluepoliittisessa ajattelussa sekä kuntien kehittämisstrategioissa on painotettu yhä enemmän oma-aloitteisuutta, pienyritystoimintaa sekä pienyrityttöjyyden toimintaedellytysten turvaamista. Aluepoliittiseen keskusteluun on otettu mukaan myös kotiseutu tai juurien etsiminen. Synnyinseutu muodostaa tällöin muiden tekijöiden ohella yhden tärkeän vetovoimatekijän. Alueellisen kehittämisen kannalta ongelma on siinä, voisivatko juuret houkutella kaupunkikeskusten ulkopuolelle muuttajia, jotka toisivat mukanaan uusia ideoita. Muuttoliike nähdään tällöin resurssina, jonka ohjaamiseen voitaisiin käyttää aluepolitiikan keinoja. Muuttoliike ja ns. innovaatioympäristön kehittyminen kytkettyisivät tällöin toisiinsa (Kultalahti 1985 ja 1986).

Idea paluumuuton edistämisestä otettiin huomioon myös Kymen läänin kolmessa pohjoisimmassa kunnassa: Parikkalassa, Saarella ja Uukuniemellä. Kunnat toteuttivat laajahkon paluumuuton edistämiprojektin vuoden 1987 aikana. Kuntien keskeinen tavoite oli monipuolistaa elinkeinorakennetta saamalla yrittäjyydestä kiinnostuneita tai yrittäjiä palaamaan. Projekti toteutettiin kyselytutkimuksena, jossa kartoitettiin paluuhalukkuutta, paluun esteitä ja ehtoja jne. Tutkimusta laajennettiin myöhemmin Joensuun yliopiston Karjalan tutkimuslaitoksella koskemaan myös jo palanneita. Tutkimuksen kohderyhmän muodostavat pääasiassa 1940- ja 1950-luvuilla syntyneet suuret ikäluokat. Näistä suurin osa on muuttanut ja

asuu tällä hetkellä muualla Suomessa, osa on palannut ja osa kenties palaamassa (Kantanen 1991).

Alueellisen työnjaon uudet kerrostumat ja paluumuutto

Aluekehitystä voidaan lähestyä kahdella tavallaan toisistaan poikkeavalla tavalla. On havaittavissa paikallisuuden merkityksen korostuminen, mikä liittyy alueelliseen erilaistumiseen. Tällä tarkoitetaan sitä, että kansakuntien sisällä kehitys on ”menossa eri suuntiin”. Maakuntien, kuntien sekä kylien kehitystiet erilaistuvat. Tuloksena tästä prosessista on joukko tuhoutuvien ja syntyvien alojen yhdistelmiä. Toisaalta yksittäisten paikkojen kehitys on sidoksissa yhä enemmän kansainvälisiin kehitystendensseihin (Oksa 1988a, 2–4; Massey 1984).

Alue-eroja voidaan hahmottaa siis alueellisen työnjaon historiallisten kerrostumien kautta, jolloin eri aikakausilta periytyvillä kerrostumilla on erilainen merkitys eri alueiden asukkaille. Jotkut saavat toimeentulonsa maaseudun uusista kerrostumista, jolloin vanhat ”muodostuvat identiteetin, kulttuurin tai ympäristön rikkauksen aineksiksi” (Oksa 1988a, 3). Toisten ihmisten toimeentulo on kuitenkin edelleen sidoksissa vanhoihin alueellisen työnjaon kerrostumiin.

Parikkalan seudun asema alueellisessa työnjaossa on ollut maa- ja metsätaloustuotteiden tuottaminen ja jalostaminen. Vaikka alueelle on syntynyt 1970-luvulta lähtien modernimpia taloudellisen toiminnan kerrostumia, voidaan Parikkalan seutua luonnehtia edelleenkin agraariseksi. Maa- ja metsätalouden rationalisointia voidaan pitää Parikkalan seudulla keskeisenä lähtömuuton syynä. Maa- ja metsätalouden rakennemuutos on vähentänyt alueen työpaikkoja huomattavasti. Harjoitettu aluepolitiikka, paikalliset työvoima-

reservit sekä Neuvostoliiton kaupan kannalta edullinen sijainti ovat houkutelleet teollisuutta Parikkalan seudulle aina 1970-luvulta lähtien. Niinä aikoina alkoi myös julkinen sektori laajeta voimakkaasti harjoitetun hyvinvointipolitiikan seurauksena. Talonpoikaisperheen perinteisiä toimintoja on siirtynyt yhteiskunnan ja nyttemmin yhä enemmän yksityisen sektorin hoidettavaksi, mikä on merkinnyt palvelusektorin voimakasta laajentumista. Tämä on avannut uusia työtilaisuuksia niin paikalliselle väestölle kuin myös kuntaan muuttaneille. 1980-luvulla kunnat ovat yhä enemmän aktivoineet elinkeinopolitiikkaansa, mikä on käytännössä merkinnyt pienyrittäjyyden edistämistä ja toimintamahdollisuuksien parantamista. Kuntien sisällä on tapahtunut toimintojen ja väestön keskittymistä. Maaseutu on saanut yhä enemmän kaupunkimaisia piirteitä (Persson 1991), mihin ovat oman lisänsä tuoneet paluumuuttajat.

1960-luvun lopun ja 1970-luvun alun ns. ”suuri muutto” vei Parikkalan seudulta mukanaan pääasiassa nuorta, työelämään siirtyvää väestöä joko suoraan tai opiskelun kautta teollisuuden tai palveluammattien pariin. Tämä tarina lienee kaikille tuttua. Muuttoliike ei kuitenkaan ole ollut yksisuuntaista siinä mielessä, että väestöä muuttaisi maaseudulta kaupunkeihin, kehittymättömiltä alueilta kehittyneille, Pohjois- ja Itä-Suomesta etelään. Tämän päämuuttovirran ohella on tapahtunut jatkuvasti vastakkaisuuntaista muuttoa, josta osan muodostaa paluumuutto; osa muuttaneista on palannut juurilleen (Perry et al. 1986; Jones et al. 1986).

Paluumuuton subjektiiviset syyt ovat olleet moninaisia, mutta yhteiskunnan makroprosessit ovat sanelleet ne rakenteelliset reunaehdot, joiden puitteissa paluumuutto on mahdollistunut. Tämä tarkoittaa tuotannon ja palvelusten jatkuvaa uudelleenrakenteistumista, jolloin vanhojen

ja taantuvien alueellisen työnjaon kerrostumien tilalle tai niiden rinnalle on tullut uusia.

Paluumuuton heterogeenisuus

Ravenstein havaitsi jo viime vuosisadalla, että muutto paikkakunnalta toiselle aiheuttaa aina kompensoivaa takaisinmuuttoa. Tämä on eräs Ravensteinin muuttoliikelaeista (Virtanen 1986; Söderling 1986). Mitä enemmän joltakin alueelta muutetaan, sitä todennäköisempää paluumuutto on.

Tutkimukseni *Takaisin kotiseudulle* osoittaa, että Parikkalaan, Saarelle ja Uukuniemelle on palannut tutkimuskohteena olleista 2364 henkilöstä 226. Tämä on kymmenes osa koko tutkimuksen kohde-ryhmästä. Kärjistäen voi todeta, että valtaosaltaan paluumuuttajat ovat palanneet lähialueilta, ovat olleet muualla muutamman vuoden, ovat palanneet välittömästi ensimmäisen muuton jälkeen ja heitä on palannut 1970-luvun puolivälistä lähtien noin 10–15 henkilöä vuosittain. Kun tätä vertaa kaikkiin Parikkalan, Saaren ja Uukuniemen kuntiin muuttaneisiin, muodostavat paluumuuttajat vain vähäisen osan tästä muuttovirrasta, sillä parhaimmillaan Parikkalan seudulle on muuttanut useita satoja henkilöitä vuosittain.

Yli puolet (51 %) paluumuuttajista on sijoittunut työelämään palvelusektorille. Näistä suurimman muodostaa kuntasektori (22 %). Myös julkisten ja yksityisten palvelusten osuus on huomattava (29 %). Viidesosa palanneista on ryhtynyt joko yrittäjäksi tai maanviljelijäksi

Paluumuutto on merkinnyt huomattavia ammatillisen rakenteen muutoksia. Ennen paluuta suurin osa on ollut palkkatyössä. Yrittäjien ja maanviljelijöiden osuus on ollut vähäinen. Sen sijaan työelämän ulkopuolella olleiden määrä on ollut huomattava sekä ennen että jälkeen paluun. Suurimmat ammatilliset siirtymät

ovat tapahtuneet palkkatyöväestön kohdalla. Näiden suhteellinen osuus on vähentynyt lähes 20 %:lla. Osa on ryhtynyt yrittäjiksi, osa maanviljelijöiksi ja huomattava osa on siirtynyt myös työelämän ulkopuolelle.

Vaikka toimeentulokysymykset ovat luonnollisesti keskeisiä paluumuutossa, eivät ne kuitenkaan selitä kokonaan paluumuuttoa. Joillekin sidos synnyinseutuun on säilynyt sukulaisten, tuttavien, luontoperäisten harrastusten jne. kautta niin voimakkaana, että synnyinseudun sosiaalista ja fyysistä ympäristöä voidaan pitää muiden ohella yhtenä paluumuuttoa aiheuttavana mekanismina (Andersson 1981; Kultalahti 1986, 281; Paasi 1984).

Olen jakanut paluumuuttajat ryhmiin subjektiivisten paluunotiivien perusteella. Näistä marginalisoituneet ovat palanneet työttömyyden tai asunnottomuuden takia. Uramuuttajilla keskeisin paluun syy on ollut työpaikan järjestyminen synnyinseudulla. Maanviljelyksen tai pienimuotoisen yrittäjyyden takia palanneet voidaan lukea myös uramuuttajiin, mutta olen erottanut ne omaksi ryhmäkseen. Huomattavan ryhmän muodostavat myös perheenmuodostajat, joista suurin osa oli naisia. Ikävöijät ovat palanneet ennen kaikkea nostalgian, juurien etsimisen, sukulaisuus- ja tuttavuussiteiden takia. Näistä ryhmistä asumismuuttajien suhteellinen osuus on kasvanut lähestyttäessä 1990-lukua ja uramuuttajien osuus on laskenut. Paluuseen on siis liittynyt yhä enemmän subjektiivisia asumispreferenssejä.

Paluun subjektiiviset syyt ovat siis olleet hyvin moninaisia. Paluumuuton taloudellisen perustan muodostavat kuitenkin maataloustuotannon rakennemuutos, jolloin uusia työpaikkoja syntyi sukupolvenvaihdoksen kautta nuoremmalle sukupolvelle, maaseudun teollistuminen sekä hyvinvointivaltion ja yksityisen palvelusektorin laajeneminen.

Kuten edellä mainitsin, on paluuyrittäjyyden varaan panostettu erityisesti maaseutualueiden kehittämisessä (Pohjola 1989). Taloudellisen ja alueellisen kehityksen dynamiikan kannalta sen merkitys Parikkalan seudulla näyttäisi jäävän vähämerkitykselliseksi. Se on vahvistanut lähinnä Parikkalan kunnan keskustaajaman asemaa voimistaen näin maaseudun sisäistä keskittymiskehitystä.

Suurin osa paluumuuttajien perustamista yrityksistä on paikallisilla markkinoilla toimivia palvelualan pienyrityksiä kuten parturit, taksit, kaupat jne. Nämä paluumuuttajat ovat kyenneet luomaan itselleen ja joillekin muille työpaikkoja ja tavallaan murtamaan maallemuuton esteenä olevia rakenteellisia mykkiä pakkoja. Paluumuuttoa ei voitane kuitenkaan pitää syvän maaseudun kannalta ulkoisena voimana, joka pystyisi stimuloimaan paikallista taloudellista kehitystä (King 1986, 63–64). Tiivistäisinkin paluumuuton paikallisten työmarkkinoiden aikaansaamaan ilmiöön, jossa yksittäisen palaajan rooli on ollut sopeutuminen paikallisiin taloudellisiin, sosiaalisiin sekä kulttuurisiin rakenteisiin ja olosuhteisiin.

Paluuhalukkuus

Parikkalasta, Saareltä ja Uukuniemeltä muuttaneille suoritetussa kyselyssä kartoitettiin paluuhalukkuutta sekä toimintaa mahdollisen paluun jälkeen. Kaikkiaan 341 henkilöä eli 16 % muualla asuvista oli suunnitellut tai harkinnut paluumuuttoa. Synnyinseutu siis kiinnostaa edelleen.

Mutta kiinnostuksen ja paluumuuton välille ei voida asettaa yhtäläisyysmerkkejä. Tämän toivat esille varsin selvästi myös potentiaaliset palaajat. Heidän asettamansa paluumuuton ehdot ja esteet ovat yksiselitteisiä. Nämä liittyvät luonnollisesti toimeentuloon ja asumiseen. Yli 90 % potentiaalisista palaajista asetti ehdoksi pa-

luumuutolle toimeentulon ja/tai asunnon järjestymisen. Tämän ohella korostuivat perheen haluttomuus muuttaa sekä sosiaaliturvan nykyisille paikkakunnille. Tulokset vaikuttavat tavallaan triviaaliteeteilta, mutta ne kuvastavat hyvin sitä ristiiriitaa, mikä vallitsee kunnan tavoitteiden ja paluumuutosta kiinnostuneiden välillä. Kunta toivoo muuttajien itsensä luovan työpaikkansa ja palaajat puolestaan toivovat kunnan tai muiden viranomaisten järjestävän toimeentulon ja asumisen mahdollisuudet.

Paluun realistiset mahdollisuudet ovat syrjäisillä maaseutualueilla rajalliset. Yksi mahdollinen ratkaisu saattaa olla tällöin eräänlainen kompromissi: lomat vietetään synnyinseudulla joko omalla mökillä, pientilalla tai vanhempien luona. Potentiaaliset palaajat voidaan jakaa kolmeen idealisoituun ryhmään: niihin, jotka etsivät paluumahdollisuuksia elämäntilanteen tai elinolosuhteiden kriisiytymisen takia (työttömyys tai sen uhka, asunnottomuus, avioero, kaupunkien tungostuminen jne.); niihin, joille synnyinseutu merkitsee toimeentuloa (urakierto, bisneksen teko jne.) ja niihin, joilla on myyttinen kuva ”menetetystä paratiisista” (Oksa 1988b), jolloin paluun korvaa kesämökki tai pieni tila synnyinseudulla (Kortteinen 1982, 163 – 164).

Kunta ja paluumuutto

Potentiaalisten palaajien nostalgia synnyinseutua kohtaan törmää siis talouden mykkiin pakkoihin. Markkinamekanismi ei tunne kotiseutukaipua: ihmisten toiveet ja taloudelliset pakot eivät aina käy yksiin. Paluumuuton edistämiskampanjoissa kuntien elinkeinopoliittiset toiveet sekä muuttaneiden ikävä synnyinseudulle menevät monella tavoin ristiin. Takaisin maalle tai synnyinseudulle ikävöivät eivät niinkään halua yrittäjiksi tai työvoiv-

maksi, vaan kaipaavat pikemminkin jotain menetettyä; sukulaisten ja tuttavien pariin, maaseudun rauhaan, kauniiden maisemien äärelle, lapsuuden maisemaan, juurilleen, puhtaaseen luontoon jne.

Kunnat näkevät potentiaalisissa palaa-jissa ennen kaikkea yrittäjiä ja elinkeinoelämän monipuolistajia. Heidän odotetaan itsensä työllistämisen ohella tarjoavan työpaikan myös joillekin paikallisille asukkaille. Koska kaikki eivät voi palata ja koska kaikista ei voi tulla yrittäjiä, ajaututaan paluumuuton edistämässä valintatilanteeseen. Synnyinseutu ei ota kaikkia samalla tapaa vastaan. Ihmisiä seulotaan yhä enemmän, mitä argumentoidaan taloudellisella rationaliteetilla. Joidenkin kohtaloksi saattaa palatessa muodostua ”kolmesti kieltäminen”: syrjäseudulta on lähdetty pakon sanelemina ja sinne on kenties myös pakkotilanteessa työttömyyden tms. takia palattu, mutta synnyinseutu ei kykene tarjoamaan asuntoa eikä työpaikkaa. Osa yksinkertaisesti syrjäytyy työ- ja asuntomarkkinoilta. Paluumuuttoon liittyvät ongelmat pyrkivät kasautumaan juuri näiden kohdalle.

Paluumuuttoa tulee tulevaisuudessakin esiintymään, mutta se taloudellinen perusta, johon se tähän asti on kiinnittynyt, näyttäisi kaventuvan. Tarkoitin tällä perinteistä teollisuutta, hyvinvointipalveluja sekä maataloutta. Se, valitsee ko syrjäseudulta kerran lähtenyt paluun juurilleen vai jonkun muun vaihtoehdon, johtuu lukuisista tekijöistä, joista keskeisin on luonnollisesti toimeentulon hankkiminen. Taantuvat maaseutualueet tarjoavat tähän joka tapauksessa rajallisia mahdollisuuksia. Muutto kaupunkikeskuksesta naapurikuntaan ”maalle”, poikkeaa huomattavasti muuttamisesta kauaksi pendelöintialueiden ulkopuolisille maaseutualueille, joissa toimeentulo on hankittava paikkakunnalta.

Kirjallisuus

- Andersson, Roger:** Människans plats. Ur: Tvärsmitt nr 3. Stockholm 1981.
- Jones, Huw et al.:** Peripheral Counter-Urbanization: Findings from an Census and Survey Data in Northern Scotland. *Regional Studies*, Vol. 20, (1986):1, s. 15–26.
- Kantanen, Keijo:** Takaisin kotiseudulle. Tutkimus paluumuuton merkityksestä ja mahdollisuuksista maaseudun erilaistumisprosessissa. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja n:o 97. Joensuu (painossa) 1991.
- King, Russel:** Return Migration and Regional Economic Development: An Overview. In: King, Russel (ed.): Return Migration and Regional Economic Problems. Kent 1986.
- Kultalahti, Olli:** Muuttoliikkeen uudet piirteet ja aluepolitiikka. Teoksessa: Alasentie, J., Salonen, I. (toim.): Aluepolitiikan uudet haasteet. Tampereen yliopisto, aluetiede, tiedonantoja n:o 22. Tampere 1985.
- Kultalahti, Olli:** Kotiseudun merkitys muuttovirtojen suuntautumisessa. Teoksessa: Koivukangas, Olavi et al. (toim.): Muuttoliikesymposium 1985. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 14. Turku 1986.
- Kortteinen, Matti:** Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta. Helsinki 1982.
- Massey, Doreen:** Spatial Divisions of Labour. Hong Kong 1984.
- Oksa, Jukka (1988a):** Yleiset kehitysvirrat ja paikallisuus maaseutupolitiikassa. Yhteiskuntasuunnittelu (1988):2, s. 2–4.
- Oksa, Jukka (1988b):** Maaseudun yhteisöllisyydestä. Teoksessa: Oksa, Jukka; Rannikko, Pertti: Puheenvuoroja maaseutupolitiikasta. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuslaitoksen monisteita n:o 7. Joensuu 1988.
- Paasi, Anssi:** Aluetietoisuus ja alueellinen identiteetti ihmisen spatiaalisen sidoksen osana. Suunnittelumaantieteen yhdistyksen julkaisuja 13. Helsinki 1984.
- Perry, Ronald et al.:** Counterurbanization. Norwich 1986.
- Persson, Lars Olof:** Urbanization Processes in Peripheral Regions in a Welfare State. *Journal of Rural Studies*, Vol. 6, (1991):4, s. 437–442.
- Pohjola, Anneli:** Yrittäjyys – myytti vai todellisuus paluumuutossa? Yhteiskuntasuunnittelu (1989):1, s. 15–17.
- Söderling, Ismo:** E.G. Ravenstein muuttoliiketutkijana – yhteiskuntatieteellinen näkökulma. Teoksessa: Koivukangas, Olavi et al. (toim.): Muuttoliikesymposium 1985. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 14. Turku 1986.
- Virtanen, Keijo:** E.G. Ravenstein ja historiallinen muuttoliiketutkimus. Teoksessa: Koivukangas, Olavi et al. (toim.): Muuttoliikesymposium 1985. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 14. Turku 1986.

Maahanmuuton kustannukset ja hyödyt tutkitaan

Vuonna 1990 Suomessa asui noin 22 000 ulkomaan kansalaista ja lähes 60 000 ulkomailla syntynyttä. Nämä ulkomaalaiset eivät ole muuttaneet Suomeen suurina ryhminä, vaan henkilökohtaisista syistä yksitellen. Maahan muuttava siirtolaisväestö merkitsee koulutus- ja työvoimapolitiittista haastetta Euroopan yhteisön työmarkkinatilanteen muuttuessa 1992 ja ulkomaalaisperäisen väestön lisääntyessä eri ammateissa ja sosiaaliryhmissä. Vaikka Suomessa asuvien ulkomaalaisten sosioekonominen asema on keskimäärin korkeampi kuin suomalaisten, jo nyt eri kansallisuudet toimivat statukseltaan erilaisissa ammateissa.

Suomessa asuvan ulkomaalaisväestön kansantaloudellisia ja väestöllisiä kustannuksia tai hyötyjä ei kuitenkaan ole toistaiseksi tutkittu. Julkisuudessa ja tiedotusvälineissä on lähes yksinomaan puhuttu siitä, mitä turvapaikanhakija ja pakolainen maksaa yhteiskunnalle. On totta, että pitkän aikaa maahantulijoiden tarpeet ovat suuremmat kuin heidän työpanoksensa, mutta toistaiseksi ei ole olemassa juuri mitään arvioita siitä, mitä hyötyä maahanmuuttajista olisi Suomelle pitkällä tähtäyksellä.

Erityistä huomiota on kiinnitetty Suomen pakolaisväestön asettamiin paineisiin valtiontaloudelle. Ilta-Sanomien (15.4.91) laskelmien mukaan Suomen valtio käyttää

tänä vuonna pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin yli 450 miljoonaa markkaa. Suurimman menoerän pakolaisista ja turvapaikanhakijoista maksaa sosiaali- ja terveysministeriö. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon kuuluu mm. asuminen vastaanottokeskuksissa, terveystarkastukset, oikeusapupalvelut sekä vastaanottokeskusten henkilökunnan palkat ja hallinnolliset kulut.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden koulutusta valtio maksaa sekä opetus- että työministeriön hallinnonaloilta. Opetusministeriö maksaa pakolaislasten peruskoulutusta noin 5 miljoonalla markalla ja työministeriö puolestaan kustantaa aikuisten pakolaisten koulutusta tänä vuonna 51,8 miljoonalla markalla. Koulutus on lähinnä ammattikoulutusta.

Hallinnolliseen toimintaan ja päätöksentekoon sisältyy olennaisena osana toiminnan systemaattinen seuranta ja onnistuneisuuden arviointi. On ilmeistä, että tietoa tarvitaan mm. maahanmuuton demografisista taustamuuttujista, muuttajien koulutuksesta, sijoittumisesta työmarkkinoille sekä työnantajien, työvoimaan kuuluvien ja päätöksentekijöiden suhtautumisesta maahanmuuton kansantaloudellisiin ja väestöllisiin vaikutuksiin.

Siirtolaisuusinstituutti on käynnistämässä yhteistyössä opetusministeriön ja työministeriön kanssa tutkimushanketta

tämän tiedon tuottamiseksi. Kysymyksessä on vertailututkimus siinä mielessä, että tutkitaan maahanmuuton ja eri yhteiskuntapoliittisten toimintavaihtoehtojen hyötyjä ja kustannuksia; toisaalta pyritään ohjaamaan ja kehittämään yhteiskunnallisten palvelujen toimeenpanoa ja saadaan tietoa näiden toimenpiteiden toteutumisesta.

Hanke täyttää olennaisen tutkimusaukon suomalaisen muuttoliiketutkimuksen

kentässä. Lisäksi tutkimuksen mittaus- ja tutkimusmenetelmät ovat avuksi kehitetäessä kansantaloudellista tutkimusta entistä paremmin yhteiskunta- ja koulutus suunnittelua palvelevaksi. Esiselvityksen tavoitteena on täsmentää käytettäviä käsitteitä, luoda teoreettinen malli, testata työhypoteeseja mallin avulla ja tuottaa tietoa ajankohtaiseen keskusteluun.

Timo Virtanen

Addis Abeban yliopiston apulaisprofessori *Yusuf Omer Abdi* toimii pakolaisasioiden konsulttina Suomen Mielenterveysseurassa. Hän luennoi maaliskuussa Siirtolaisuusinstituutissa pakolaisten psykososiaalisesta sopeutumisesta.

Tilaan kääntöpuolelle merkittämäni Siirtolaisuusinstituutin julkaisut./Please send me the publications marked on the reverse.

Tilaajan nimi/Name

Lähiosoite/Address

Postinumero/Postal Code

Maa/Country

Huomio • Attention

Arvoisa tilaajamme Suomessa ja Pohjoismaissa!

Jos ei ole vielä maksanut **Siirtolaisuus-Migration** -lehden tilaustasi vuodelle 1991, pyydämme Sinua ystävällisesti suorittamaan maksun, 40 mk, postisiirtotilillemme TU 495 90-3.

Dear Subscriber (others than Nordic Countries),

If you have not yet paid for your **Siirtolaisuus-Migration** '91, please send a cheque for US\$ 12.00 made payable to the *Institute of Migration* to the address on the right.

**Siirtolaisuusinstituutti/
Institute of Migration
Pispankatu 3
SF-20500 Turku
FINLAND**

Minorities in Multicultural Societies

Turku ja Tukholma, 12.–13.3.1991

Pohjoismaisen Kanadantutkijoiden yhdistyksen (Nordic Association for Canadian Studies) Suomen ja Ruotsin osastot ja Siirtolaisuusinstituutti järjestivät maaliskuussa konferenssin, jossa paneuduttiin Ruotsin, Suomen ja Kanadan kaksikieliseen lähestymistapaan käyttäen. Konferenssi alkoi Siirtolaisuusinstituutissa Turussa ja jatkui seuraavana päivänä Tukholman hotelli Ariadnessa. Luentoja pidettiin 21 ja osanottajia oli kaikkiaan noin seitsemänkymmentä.

Konferenssin järjestäjät olivat olleet yhteistyössä Roomassa 7.–9.3. järjestetyn Religion and Ethnicity -konferenssin järjestäjien kanssa ja Roomasta saapuikIn Turkuun neljä luennointijaa, joista kaksi oli kanadalaisia. Rooman konferenssin aiheesta seurasi, että myös Turun ja Tukholman konferenssissa käsiteltiin odotettua enemmän uskonnon roolia siirtolaisten adaptoitumis-

Vas. Siirtolaisuusinstituutin johtaja Olavi Koivukangas, Kanadan suurlähettiläs, Mary E. Vandenhoff, Jack Vandenhoff ja Siirtolaisuusinstituutin hallituksen puheenjohtaja Tom Sandlund.

sessä yhteiskuntaan. Kanadan ranskan- ja englanninkielisten suhteita käsittelevät **Cornelius Jaenan** (Historical Crises in French-English Relations in Canada, 1690–1990), **Ronald Rudin** (The Changing Face of English-Speaking Quebec), **Pierre-Etienne Laporte** (Sociolinguistic Aspects of the Minority/Majority Relationship), sekä **Louis Balthazar** (A Treatment Majority and a Privileged Minority: A Quebec Dialectic).

Terrence Murphy, Massimo Rubboli ja **Henry Milner** keskittyivät uskonnon rooliin; englantia puhuvan katolisen vähemmistön ja erään protestanttisen pienryhmän kautta uskonnon ja kielen merkitykseen siirtolaisten integroitumisessa uuteen yhteiskuntaan.

Suomalaisia siirtolaisia Kanadassa käsittelevät **Varpu Lindström** (Values in Conflict: Questions of Self-Identity among the Finnish Canadians) ja **Börje Vähämäki** (Literature as Ethnicity Builder: Finnishness in Liekki 1935–1945).

Pohjoismaiden ja Kanadan oloja vertailivat **Yves Gambier** (The French-Speaking Minority in Quebec and the Swedish-Speaking Minority in Finland: Different Types of Comparison), **John DeVries** (Demographic and Social Speakers in Finland) ja **Ian Dale**, joka vertaili vähemmistöjen kielistä aiheutuvia ongelmia koulujärjestelmissä Suomessa ja Kanadassa.

Suomen ruotsinkielistä vähemmistöä ja sen suhteita enemmistöön käsittelevät **Tom Sandlund** (suomenkielisten ruotsinkielen taidossa tapahtuneet muutokset), **Fjalar Finnäs** (kielen vaikutus puolisonvalintaan), **Marika Tandefelt** (Helsingin näkymättömät – täysin suomea hallitsevat – ruotsinkieliset), **Mikael Reuter**, joka kyseli, onko suomenruotsi itsenäinen kieli, ja vastasi siihen kielteisesti sekä **Martti Siisiäinen**, jonka aiheena olivat suomen- ja ruotsinkieliset vapaaehtoiset yhdistykset.

Suomen kielen asemasta Ruotsissa puhuttiin vain yhdessä luennossa, jonka piti **Erling Wande**. Muut Ruotsiin liittyvät esitelmät olivat **Eva Norströmin** analyysi Sjöbon siirtolaisäänestyksestä ja **Harald Runblomin** erittely Ruotsin mahdollisuuksista tulla todella monikulttuuriseksi yhteiskunnaksi. Neuvostoliittolaista näkökulmaa toi konferenssin aiheeseen **Vjatcheslav Shealo**, joka käsiteli vähemmistöjä federatiivisissa valtioissa kuten Kanadassa ja Neuvostoliitossa.

Konferenssin esitelmät julkaistaan NACS:n julkaisusarjassa syksymmällä. Konferenssi osoitti tarpeellisuutensa, sillä seuraava konferenssi aiheesta pidetään jo mahdollisesti ensi keväänä Pariisissa.

Tuomo Laitinen, FT, M.A.

Juho Rissasen maalaus Amerikasta Suomeen

Lake Worthissa Floridassa 4–7.4.1991 FinnFest-juhlien (joille osallistui noin 4000 Amerikan suomalaista) yhteydessä paljastettiin taiteilija Rissasen amerikansuomalaista farmla esittelevä maalaus. Erikoista asiassa oli se, että maalauksen on tehnyt Juho Rissasen veljen pojanpoika Larry – tai Lauri – Rissanen.

Taidemaalari Juho Rissanen (1873–1950) tunnetaan Suomen taiteen historiassa ennen kaikkea omaperäisenä ja psykologisena talonpoikaiselämän kuvaajana. Ennen sotia hän oleskeli Ranskassa ja Italiassa ja siirtyi v. 1939 Yhdysvaltoihin aavistaen Eurooppaa odottavan sodan. Pian Amerikan suomalaisten keskuudessa syntyi ajatus käyttää Rissasen kykyjä kuvaamaan Amerikan suomalaisten elämää. Erityisesti asiasta kiinnostui Minnesotan Suomalais-Amerikkalaisessa Historiaseurassa toiminut Duluthilainen vaatekauppias – ja myöhemmin Suomen kunniakonsuli – Alex Kyyhkynen. Kesällä 1943 Rissanen, joka asui Floridassa, vieraili Duluthissa esitellen suunnitelmiaan 270 x 180 cm maalauksesta. Minnesotan Suomalainen Historiallinen Seura päätti lahjoittaa tulevan maalauksen Minnesotan valtiolle, joka hyväksyikin ehdotuksen, ja maalaus tilattiin Rissaselta 2000 dollarin hinnasta.

Lokakuussa 1944 suomalainen historiaseura luovutti Rissasen Minnesotan varhaisten uudisraivaajien elämää kuvaavan maalauksen Minnesotan valtiolle. Lahjoituksen otti vastaan kuvernööri Edward J. Thye ja tilaisuudessa piti juhlaesitelmän Minnesotan suomalaisten historiasta tohtori John I. Kolehmainen. Lämpimän vastaanoton saanut maalaus sijoitettiin Minnesotan Historiallisen Seuran päärakennukseen St. Pauliin. Valitettavasti maalaus tuhoutui Minnesotan Kansainvälisen Instituutin tiloissa 23.2.1961 sattuneessa tulipalossa.

Minnesotan Suomalais-Amerikkalainen Historiaseura suunnitteli heti maalauksen uudelleen tekemistä. Mutta vasta v. 1989 seuran Hibbingin osasto, ja ennen kaikkea sen tarmokas puheenjohtaja Robert Schmid, ryhtyivät tekoihin jäljennöksen aikaan saamiseksi. Onneksi maalaukses-

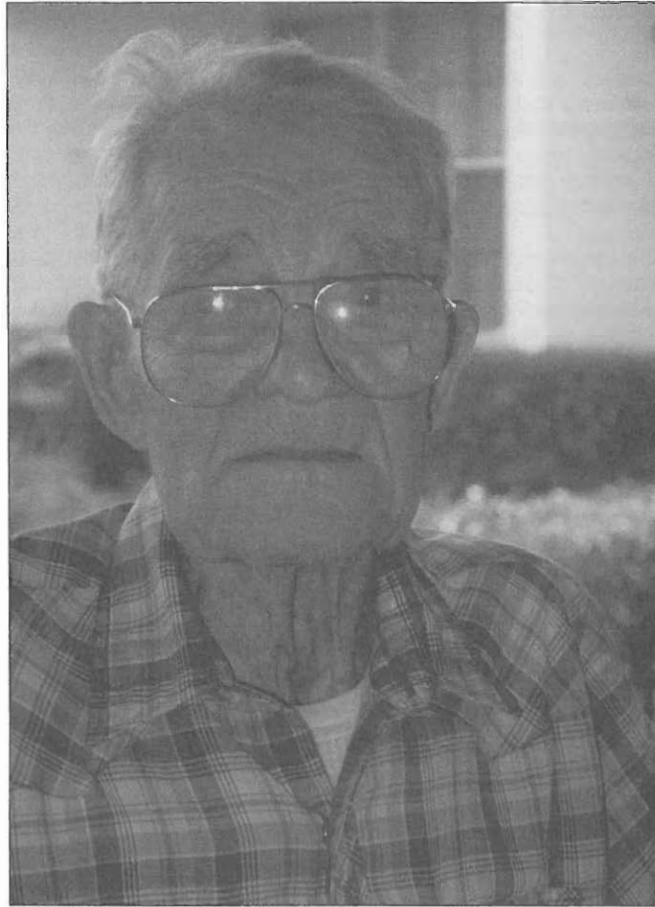
ta oli otettu edustava värikuvajäljennös, joka on levinnyt laajasti Amerikan suomalaisten keskuuteen. Toinen onnenpotku oli se, että Yhdysvalloissa asuvat Juho Rissasen veljenpoika Kauko Rissanen ja hänen poikansa Larry Rissanen ovat aktiivisia taiteen harrastajia, ja olivat valmiita tekemään tarkasti alkuperäisen mukaisen taideteoksen. Huhtikuussa 1990 Larry Rissanen, joka päätoimisesti on liike-elämän palveluksessa, aloitti suuritöisen urakkansa ja 5.4.1991 FinnFest-juhliilla Lake Worthissa hotellil Gulfstreamissa pidetyssä tilaisuudessa maalaus julkistettiin. Tämän jälkeen maalaus tulee olemaan esillä eri puolilla Yhdysvaltoja Amerikan suomalaisten tilaisuuksissa noin vuoden ajan.

Juho Rissasen/Larry Rissasen maalauksen lopullinen sijoituspaikka tulee olemaan Siirtolaisuusinstituutissa Turussa. Maalaus sijoitetaan arvokkaalle paikalle Siirtolaisrekisterin yhteyteen osana instituutin näyttelyä. Alustavien suunnitelmien mukaan Larry Rissanen ja hankkeen puuhamies Robert Schmid tulisivat luovuttamaan taideteoksen osana Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhliin v. 1992 liittyvää *Home coming* -projektiä elokuussa 1992. Tällöin Juho Rissasen ja hänen sukunsa taide palaa juurilleen – jos ei juuri Kuopioon, niin Suomen kamaralle kuitenkin. Juho Rissasen "memorial painting", millä nimellä se tunnetaan parhaiten Yhdysvalloissa, on Amerikan suomalaisten lahja entiselle kotimaalleen.

Olavi Koivukangas

Kaarle Hjalmar Lehtisen rahasto

Kaarle Hjalmar Lehtinen at the Finnish Rest Home, Lakeworth, Florida, in April 1991. (Photo: Olavi Koivukangas)

Kaarle Hjalmar Lehtinen on syntynyt vuonna 1892 Lappi Tl:ssä, josta hän muutti Yhdysvaltoihin vuonna 1912 hieman alle 20-vuotiaana. Joulukuun 10. päivänä 1982 hän vieraili Siirtolaisuusinstituutissa ja teki instituutille 100 000 dollarin lahjoituksen.

Siirtolaisuusinstituutti perusti näillä varoilla 2.12.1983 Kaarle Hjalmar Lehtisen nimeä kantavan rahaston, joka myöntää vuosittain apurahoja suomalaisen siirtolaisuustutkimuksen tukemiseksi.

Mr. Kaarle Hjalmar Lehtinen was born in 1892 in Lappi, Turku Province, and moved to the United States in 1912 when just under the age of 20. On December 10, 1982, he visited the Institute of Migration, to which he made a \$ 100.000 donation.

On December 2, 1983, the Institute of Migration established the Fund of Kaarle Hjalmar Lehtinen, which yearly provides resources for the research of Finnish migration movements.

Kaarle Hjalmar Lehtisen rahaston apurahat 1991

Kaarle Hjalmar Lehtisen rahastolle saapui määräaikaan mennessä yhteensä 27 hakemusta. Siirtolaisuusinstituutin hallitus myönsi kokouksessaan 16.5.1991 seuraavat apurahat (yhteensä 50 000 markkaa):

<i>Anttonen, Marjut</i>	Pohjois-Norjan suomalaissiirtolaisten kulttuurinen sopeutuminen ja etninen identiteetti	4 000,-
<i>Ellonen, Heikki</i>	Tv-dokumentti amerikansuomalaisesta Tyyni Kalervosta	6 000,-
<i>Floor, Kirsti; Paalanen, Riitta; Peltonen, Timo</i>	Dokumentti Pohjois-Karjalasta Michiganiin muuttaneista	5 000,-
<i>Jutila, Heikki</i>	Ruotsinsuomalaisten koululaisten Suomi-kuva ja tiedot Suomesta (apuraha ehdollinen)	5 000,-
<i>Karanko, Marjatta</i>	Turvapaikkaa Suomessa odottavien peruskoululikäisten koulutusjärjestelyt	2 500,-
<i>Kulhia, Sakari</i>	Tv-dokumentti amerikansuomalaisista	5 000,-
<i>Kähärä, Tellervo</i>	Tutkimus Thunder Bayn suomalaisen väestön suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin säilymisestä	4 500,-
<i>Markkanen, Kristiina</i>	Amerikansuomalaisen työväestön kustannusliikkeiden kaunokirjallisuusohjelma	3 500,-
<i>Niemelä, Juha</i>	Musiikki ja diakuvaesitelmän valmistaminen amerikansuomalaisista siirtolaislauluista	1 500,-
<i>Olin, Karl-Gustav</i>	Suomalainen siirtolaisuus Etelä-Amerikkaan	3 000,-
<i>Peltoniemi, Teuvo</i>	Espanjan ja Portugalin suomalaiset	4 000,-
<i>Roinila, Mika</i>	The Atlantic Finns; A Forgotten Ethnic Minority	3 000,-
<i>Wahlbeck, Östen</i>	Reaktioner på flyktingmottagandet: Etniska relationer, identitetsförhandlingar och kategoriseringprocesser i en mottagande kommun	3 000,-

The Making of Finnish America: An Ethnic Culture in Transition

November 6–9, 1991
The Humphrey Institute, University of Minnesota
Minneapolis, Minnesota

An interdisciplinary group of scholars from the USA, Finland, and Canada will assess the status of ethnic studies as viewed through the experience of one of America's smaller ethnic groups. Moving forward from immigration studies featured in ear-

lier conferences, the presentations and discussion will focus on ethnic identity, traditions and culture, visual art and literature, and the transformation of Finnish immigrants and their descendants into contemporary citizens living in a pluralist society.

Wednesday, November 6

07.00–07.50 pm **Introduction and Greetings**

University of Minnesota
Embassy, Republic of Finland
Suomi-Seura (Finland Society)
The Multi-Cultural History Society of Ontario
Institute of Migration, Finland

07.50–08.15 pm **Opening Remarks**

Carl Ross, Chairman, Conference Planning Committee

08.15–09.00 pm **Keynote Address I**

David Montgomery: **Finnish American Studies: New Perspectives**

Thursday, November 7

09.00–09.10 am **Recognition Ceremony** for Dr. Pertti Virtaranta, editor of

The Dictionary of American Finnish

09.10–09.50 am **Keynote Address II**

A. William Hoggund: **Critical Evaluation of Finnish American
Scholarly Research**

09.50–10.00 am **B r e a k**

Finnish American Identity – A Historical View

Chair: To be announced

10.00–10.20 am *Matti Kaups*: **The Changing Image of Finns in America, 1900–1940**

10.20–10.40 am *Susan Lewis*: **Ethnic Stereotypes in a Finnish American Community**

10.40–11.00 am *Maisa Martin*: **American Finnish – A Degenerate or Creative Language?**

11.00–11.30 am **Questions**

Lunch Break

Chair: To be announced

01.00–01.20 pm *Arnold Alanen and John Bliss: Attitudes Toward Nature and the Environment: A Study of Finnish Immigrants and Their Descendants*

01.20–01.40 pm *Edward Laine: As Friend and Foe: The Finnish Community in Canada During the World War II*

01.40–02.10 pm **Questions**

02.10–02.30 pm **B r e a k**

Chair: To be announced

02.30–02.50 pm *Hannele Jönsson Korhola: American Finnish Syntax in Second Generation Speech*

02.50–03.10 pm *Ismo Söderling: Images of Finnish Americans in the Contemporary Fiction of Antti Tuuri*

03.10–03.30 pm *Lynn Laitala: Finnish American Culture: Casualty of World War II*

03.30–04.00 pm **Questions**

D i n n e r B r e a k

07.00–07.10 pm **Recognition Ceremony** for Aili Jarvenpa and Michael Karni, editors of *Sampo, The Magic Mill: An Anthology of Finnish American Literature*

07.10–09.00 pm **Discussion of Finnish American Literature**

Main Speaker: *William Holtz*

Panelists: *Eva Erickson, Aili Jarvenpa, Helmi Kortés-Erkkilä, Elizabeth Kouhi, Inkeri Väänänen-Jensen*

Audience participation

Friday, November 8

Finnish Ethnicity and American Pluralism

Chair: To be announced

09.00–09.30 am **Keynote Address III**

William A. Wilson: A Folklorist Looks at the Making of Finnish America

09.30–09.45 am **Questions**

09.45–10.00 am **B r e a k**

Chair: To be announced

10.00–10.20 am *Eleanor Palo Stoller: Political and Social Attitudes of 2nd and 3rd Generation Finnish Americans: A Comparative Approach*

10.20–10.40 am *Reino Kero: Conflicts between Finnish and Irish Immigrant Groups in America*

10.40–11.00 am **B r e a k**

11.00–11.20 am *Keijo Virtanen: Social and Cultural Changes in an Ethnic Community: Generations of Finns in Detroit and Chicago in the 20th Century*

11.20–11.40 am *Varpu Lindstöm and Börje Vähämäki: The Children of 'Amerikanskis'*

11.40–12.00 am **Questions**

L u n c h B r e a k

01.30–04.00 pm **Panel discussion: Perspectives on Finnish American Identity**

Peter Kivisto: **What Did Americanization Mean for the Finns?**
Auvo Kostiainen: Joining the American Stream? The Finns and the Fourth of July in America
Michael Loukinen: Ethnic Hamlet as Metaphor in Urban Finnish American
Marsha Pentt: The Malleability of Finnish American Identity
Jon Saari: Beyond Finnish Ethnicity

Commentator: To be announced

Large group discussion

Dinner Break

07.00–07.10 pm **Recognition Ceremony** of University of Helsinki Library for its participation in the Finnish American Newspaper Microfilming Project

07.10–09.00 pm **Discussion of Finnish American Visual Art**

Introducer: *Marianne Wargelin*

Panelists: *Dale Eldred, Marlene Ekola-Gerberick, Carl Gawboy,*

Joyce Koskenmaki

Audience participation

Saturday, November 9

07.30–09.00 am Breakfast Round Table: **Building Cooperation and Communication Among Finnish American Scholars**

Becoming Finnish Americans: Old Traditions in New Contexts

Chair: To be announced

09.00–09.30 am **Keynote Address IV**

Betty Berglund: Crossing into the Twenty-First Century: (Re)visioning Finnish American Discourses and Identities for Future Generations

09.30–09.45 am **Questions**

09.45–10.00 am **Break**

Chair: To be announced

10.00–10.20 am *Mauri Jalava: 50 Years of Finnish Summer Festivals in Canada: A Reflection of Ethnocultural Consciousness*

10.20–10.40 am *Raymond Wargelin: The Finns and Ethnic Pluralism in American Lutheran Denominations: A Historical Perspective*

10.40–11.00 am **Break**

Chair: To be announced

11.00–11.20 am *Joyce Hakala: Finnish American Kantele Players*

11.20–11.40 am *Yvonne Lockwood: Weaving Finnish American Culture*

11.40–12.00 am **Questions**

Lunch Break

Chair: To be announced

01.30–01.50 pm *Karla Saari Kitalong: Reviewing Finnish American Family Photographs: A Third Generation Semiotic Perspective*

01.50–02.10 pm **Ensio Aalto: Sounds, Symbols, Shibboleths, and Artifacts:
A Psychosocial Study of a Finnish American in Transition**

02.10–02.30 pm **B r e a k**

Chair: To be announced

02.30–02.50 pm **William Aho: The Role of "Sisu" in Finnish American Lives:
Intergenerational Comparisons of Beliefs and Behavior Concerning
Ethnic Identity and Character**

02.50–03.10 pm **Jeanne Maki: Third Generation Finnish American Women: Self-Perceptions**

03.10–03.30 pm **B r e a k**

03.30–04.00 pm **William Lockwood: Summary and Analysis**

07.00–10.00 pm **Dinner** at the International Institute,
co-sponsored by the Finnish American Cultural Activities, Inc.

Displays and presentations in the lobby:

**Finnish American Monuments in North America, *Maija-Liisa Kalhama*
2nd and 3rd Generation Finnish Americans in Central Minnesota, *Darrell Nicholson*
Finnish American Portraits. A Photo Exhibit, *Marlene Visuri-Aho***

Pre-Conference Workshop on the Fine Arts Among Finnish Americans

Wednesday, November 6

- 01.00–01.30 pm **Survey of Finnish Art History**
Presenter: *Mary Swanson*, Professor of Art History,
University of St. Thomas, St. Paul, Minnesota
- 01.30–01.45 pm **Survey of Finnish American Art History**
Presenter: *Marianne K. Wargelin*, Professor of Humanities,
Anoka-Ramsey Community College, Anoka, Minnesota
- 01.45–02.00 pm **Questions**
- 02.00–02.30 pm **Coffee Break**
- 02.30–04.00 pm **Ten minute presentations on their work**
Presenters: Finnish American artists
- 04.00–04.30 pm **Discussion**

For further information or to make a donation, contact:
Professional Development and Conference Services
University of Minnesota
221 Nolte Center
315 Pillsbury Drive S.E., Minneapolis, MN 55455
Tel. (612) 625-5813

Conference Planning Committee: *Carl Ross* (Chair), *Timo Riiippa* (Secretary), *Hy Berman*,
David Cooperman, *Leslie Denny*, *Roberta Gladowski*, *Michael Karni*, *Matti Kaups*, *Rudolph Vecoli*,
Marianne Wargelin

Kari Tarkiainen, *Finnarnas historia i Sverige 1. Inflyttarna från Finland under det gemensamma rikets tid. Suomen Historiallinen Seura, Helsingfors, och Nordiska Museet, Stockholm. Vammala 1990. 398 s.*

Suomalainen siirtolainen on ollut monessa maassa toisen luokan kansalainen. Näin oli aikoinaan Yhdysvalloissa ja Ruotsissa todella moni tämänkin päivän suomalainen on ollut "en finne lgen".

On varsin luonnollista, että suomalaisen siirtolaisen itsetunto niin 1900-luvun alun Yhdysvalloissa kuin 1960- ja 1970-luvun Ruotsissakin on ollut heikko ja että siirtolaisilla on ollut sisällään tarvetta osoittaa, että me suomalaisetkin kelpaamme johonkin. Itsetuntoa on paikattu monella tavalla, myös historiantutkimuksella. Niinpä Yhdysvaltain suomalaiset nostivat aikoinaan itsetuntoaan seppitämällä tarinoita Delawaren suomalaisista, jotka kuuluivat Amerikan ensimmäisten uudisasukkaiden joukkoon.

Ruotsin suomalaisten historiaa on kirjoitettu jo kohta 200 vuoden ajan. Kirjoittajien joukosta löytyy ehkä joku sellainenkin, joka on kirkastanut esiensää historiaa, mutta etupäässä Ruotsin suomalaisista ovat kirjoittaneet "ulkopuoliset". Esimerkkeinä mainittakoon ansioitunut ruotsalainen historiantutkija Sten Carlsson ja suomalainen kielentutkija Pertti Virtaranta.

Milläinen tavoite äskettäin ilmestyneellä Kari Tarkiaisen *Finnarnas historia i Sverige* -teoksella sitten on? Tarkiainen on siirtolainen, mutta kirjoittaessaan keskiajan ja uuden ajan vuosisatojen Ruotsin suomalaisista hän on kyllä ulkopuolinen, koulutukseltaan historiantutkija ja ammatiltaan arkistomies. Tarkiaisen asenne tutkimuskohteeseensa onkin viileän asiallinen ja tieteellinen. Katson silti, että *Finnarnas historia i Sverige* on myös esitys, jonka merkitystä ei pidä arvioida pelkästään historiantutkimuksena, vaan että sillä on myös tärkeä suomalaiskansallinen tehtävänsä. Asiallisen historiantutkimuksen ja suomalaisten siirtolaisten itsetunnon kohottamisen yhdistämisen näen tässä tapauksessa pelkästään myönteisenä asiana.

Millaisena Kari Tarkiainen näkee Ruotsin suomalaisten vaiheet? Hän korostaa ryhmän hajanaisuutta. Eri puolilla Ruotsia asuneet suomalaiset eivät yleensä tienneet toisistaan mitään, eivät yleensä tieneet jatkavansa jonkinlaista muuttoperinnettä, eikä suomalaisilla ollut Tukholman suomalaista seurakuntaa lukuun ottamatta edes jär-

jestöjä, joiden puitteissa suomalaisuus olisi ilmennyt organisoidussa muodossa.

Vaikka Ruotsin suomalaisten historian perusteisiin kuuluukin ryhmien hajanaisuus, on toisaalta todettava, että keskiajan lopulta lähtien Ruotsissa on aina ollut suomalaisuudestaan tietoisia ryhmiä, toisinaan suurempia, toisinaan pienempiä. Tietoisuus suomalaisuudesta on tosin yleensä rajoittunut siihen, että on tunnettu kuuluvan kielellisesti valtaväestöstä poikkeavaan ryhmään, tai pelkästään siihen, että syntymäpaikka on sijainnut Pohjanlahden toisella puolella, Suomessa.

Suomalainen vähemmistö on siis kuulunut keskiajan lopulta lähtien Ruotsin väestöhistoriaan, ja tämä merkinnee itse asiansa sitä, että ehkä jopa miljoonilla ruotsalaisilla on suonissaan ainakin pisara myös "suomalaista verenperintöä".

Ruotsin ensimmäinen suomalaiskeskus oli Tukholma, joka oli keskiajan lopulla vain 5 000–6 000 asukkaan kaupunki. Kokonaista 10–20 % sen asukkaista oli tähän aikaan Suomessa, suurelta osalta Ahvenanmaalla, syntyneitä. Tukholman suomalaisväestö ei sanottavasti eronnut kaupungin muusta väestöstä.

Keskiajan lopulla ja 1500-luvulla suomalaisia löytyi myös Uplannin maaseudulta, joillakin Uplannin paikkakunnilla suomalaisten osuus väestöstä oli jopa 4–5 %. Myös Uplannin suomalaiset olivat kotoisin Länsi-Suomesta. Hyvin suuri osa Uplannin suomalaisista oli renkejä ja piikoja.

Miksi 1400- ja 1500-luvun suomalaiset muuttivat Ruotsiin? Ainakin osa lähti oma-aloitteisesti korkeamman elintason toivossa. Jo 1500-luvun alkupuolella Ruotsiin värvättiin suomalaista työvoimaa, renkejä ja piikoja. Värvärien joukkoon kuului myös Kustaa Vaasa.

Tarkiainen katsoo, ettei kielitaito näytellyt 1400- ja 1500-luvun muuttoliikkeessä minkäänlaista osaa. Suomen ruotsinkielisiltä alueilta muuttajia tuli suhteellisen paljon vain siitä syystä, että ruotsinkieliset alueet olivat lähempänä Ruotsia kuin suomenkieliset.

Kun Tukholmassa 1600-luvun alussa oli vain noin 10 000 asukasta, oli sen asukasmäärä vuosisadan lopulla jo noin 60 000. Kasvu tapahtui nimenomaan muuton ansiosta. Muuttajien joukossa oli myös suomalaisia, osittain spontaanisti Tukholmaan tulleita, osittain myös sellaisia, joita voitaisiin sanoa värvätyiksi.

Miksi moni suomalainen hakeutui 1600-luvulla Tukholmaan? Osittain muuttoliikkeen taustaan kuuluvat Suomessa toistuneet katovuodet. Osan-

sa lienee ollut myös illalliselta tuntuneella verokuormalla. Hyvin moni Tukholman suomalainen oli merimies, kalastaja tai sellainen, joka sai työtä Tukholman liikennelaitokselta.

1580-luvulla muuttajien virtaan tulivat myös Keski- ja Itä-Suomen savolaiset kaskenpolttajat, jotka hakeutuivat Ruotsiin – nimenomaan Norlantiin, Värmlantiin ja Taalainmaalle – kaskenpolttajiksi. Tämä muuttoliike jatkui aina 1640-luvulle asti. Savolaiset toivat Ruotsin metsiin itäeurooppalaista alkuperää olevan huhtamenetelmänsä, joka teki mahdolliseksi havumetsien hyödyntämisen. Kaskenpoltto oli tehokkaasti organisoitua luonnon hyödyntämistä, jossa tarvittiin runsaasti työvoimaa. Toisaalta kaskiruis palkitsi erinomaisesti kylvääjensä. Korjattava sato saattoi nimittäin olla kymmeniä kertoja suurempi kuin kylvetty siemenmäärä. Pellolla viljelty ruis tuotti hyvänä vuonna vain 5–8 kertaisen sadon, ehkä ei kaikilla alueilla sitäkään.

Savolaisten Ruotsiin muutolla oli ”vetonsa” ja ”työntönsä”. Vetotekijöitä olivat Ruotsista löytyneet kaskeamiseen sopineet asuttamattomat havumetsät ja tietenkin myös se, että kruunu halusi asuttaa erämaitaan – ja saada lisää sotilaita ja veronmaksajia. Keski-Suomessa oli kuitenkin myös työntävä tekijä. Hyvin kaskettaviksi sopivat maat olivat siellä loppumassa. Voidaan jopa sanoa, että vaikka Suomi nykymittapuun mukaan oli 1500-luvun lopulla harvaan asuttua aluetta, oli Suomessa toimeentulomahdollisuuksiin verrattuna silti liikaväestöä. Osan väestöstä oli haettava toimeentuloa kotiseudun ulkopuolelta.

1500-luvun lopulla ja 1600-luvun alussa Ruotsiin tulleet suomalaiset kaskenkaatajat olivat kruunun näkökulmasta tervetulleita uudisasuttajia. 1640-luvulla suhtautuminen muuttui. Ruotsin vuoriteollisuus eli tällöin kukoistuksen aikaa ja tarvitsi runsaasti puuhiiltä. Kaskenpolttajien ja vuoriteollisuuden katsottiinkin kilpailevan puusta, ja kaskeaminen katsottiin tässä tilanteessa puun tuhlaamiseksi. Kielto ei johtanut kaskenpoltton täydelliseen loppumiseen, mutta se vaikutti epäilemättä Suomesta tulleen muuttovirran kuivumiseen, Norlannin metsäseutujen asuttamisen keskeytymiseen ja siihen, että jo Ruotsissa olleet savolaiset alkoivat hakeutua Värmlannin lähes asuttamattomaan pohjoisosaan.

Kuinka paljon Ruotsissa oli suomalaisia 1600-luvun päättyessä? Alexander Rydbergin arvion mukaan yksistään Värmlannissa oli 12 000 suomalaista. Tarkiainen on sitä mieltä, että Värmlannin suomalaisten määrä oli tässä vaiheessa enin-

tään 5 000. Muualla kaskenpolttajia oli vähemmän.

Moni savolainen löysi Keski-Ruotsin metsäseuduilta uuden kodin, mutta muuttoliike ei ollut vain yhdensuuntainen. Osa kaskenkaatajista palasi takaisin Suomeen, osa muutti Ruotsin valtakunnan muihin osiin kuten Inkerinmaalle. Osa lähti Amerikkaan asti asuttamaan vuonna 1638 perustettua Delawaren siirtokuntaa, Uutta Ruotsia.

Tarkiainen katsoo, että Värmlannin suomalaiset olivat tärkeä ryhmä Uutta Ruotsia perustettaessa. Hänen mielestään Värmlannin suomalaisten merkitystä on kuitenkin vielä viime vuosinakin Suomessa liioiteltu. Väitettään Tarkiainen perustelee ”tutkimuksilla”, jossa amerikkalaisia paikannimiä ja sukunimiä on mielivaltaisesti yhdistetty suomalaisiin henkilönimiin. Tarkiainen on osittain oikeassakin. Löytyy ehkä pari vuonna 1988 ilmestynyttä julkaisua, jotka ovat samalla tasolla kuin Salomon Ilmosen tutkimukset runsas puoli vuosisataa aikaisemmin. Todettakoon kuitenkin, että mielivaltaiset nimipäättelyt ovat lähinnä 1930-luvun saavutus.

Tarkiaisen omiakin Delaware-päätelmiä voi arvostella. En hänen tapaansa tekisi suomalaisten osuudesta Delawaressa kovin paljon päätelmiä 1690-luvun lähteiden perusteella.

Oli suomalaisten osuus Delawaren uudisasukkaista yli puolet, puolet tai vain 2/5, on ehkä Delawaren suomalaisten historiassa toisen luokan kysymys. Paljon tärkeämpänä pidän kysymystä, joka liittyy Värmlannin kaskenpolttoperinteisiin. Vaikuttivatko Värmlannin suomalaiset ratkaisevasti siihen, miten Amerikkaa myöhemmin raivattiin? Amerikkalainen historiantutkimus uskoo näin. Tarkiaisen tutkimus itse asiassa tukee amerikkalaisia näkemyksiä. Osoittaahan Tarkiainen vakuuttavasti, kuinka äärimmäisen hyvin suomalaiset uudisasukkaat sopeutuivat Ruotsin asumattomille metsäseuduille – alueille, josta ruotsalaiset itse eivät pystyneet elantoa keräämään. Muualta Euroopasta Amerikkaan tullessiin uudisasukkaisiin verrattuna Värmlannin suomalaisten täytyi olla todellisia erämaakulttuurin asiantuntijoita, joilla olisi hyvinkin voinut olla sanansa sanottavana erämaiden raivaustekniikan kehittämisessä. Delawaren siirtokunta on Ruotsin suomalaisten historiassa toki vain pieni sivujuonne, joten on ymmärrettävää, että Tarkiainen tätä kysymystä käsitellessään on perin ylimalkainen.

On vaikea arvioida, kuinka nopeasti metsäsuomalaiset oppivat ruotsin kielen. Joka tapauk-

sessä viimeistään 1700-luvun lopulla metsäsuomalaiset olivat jo kaksikielisiä. On varsin mielenkiintoista, että 1700-luvun lopulla ruotsalaiset virkamiehet ja papit elivät enää välttämättä tienneet oman paikkakuntansa suomenkielisen (= kaksikielisen) väestön olemassaolosta. Suomen kielestä oli tällöin tullut jonkinlainen salakieli tai suljetun ryhmän kieli.

Mitä Ruotsin suomalaisten historia on 1700-luvulla? Millaisia 1700-luvun muuttajat olivat? Mukaan tulevat nyt pakolaiset: 1700-luvun muuttajien joukossa sotaa Ruotsiin paenneet muodostivat merkittävän ryhmän. Pakolaisjoukko koostui nimenomaan tärkeillä paikoilla olleista virkamiehistä ja papeista, vähemmän rahvaasta.

1700-luvun muuttoliikkeessä on itse asiassa samoja piirteitä kuin keskiajan lopun ja 1500-luvun muuttoliikkeessä. Tukholma oli taas suomalaisten tärkein kohdealue, kalastajat ja merimiehet muodostavat taas hyvin suuren osan muuttajista. Paljon muuttajissa on myös niitä, jotka haakeutuvat Ruotsiin kehittääkseen ammatitaitoaan. Niinpä suomalaisia suutarin kisällejä oli 1700-luvulla jopa 16.5 % kaikista Tukholmaan tulleista suutarinkisälleistä.

On olemassa suuri määrä tarinoita, joissa kerrotaan metsäsuomalaisiin Ruotsissa kohdistuneesta valnosta. Nämä tarinat ovat pääosin vailla todellisuuspohjaa, vaikka jo 1600-luvun puolivälistä löytyy esimerkkejä siitäkin, miten suomalaisten uudisraivaajien rakennukset uhattiin polttaa, elleivät nämä opettelisi ruotsin kieltä. Seka-avioliittojen yleisyys on hyvä osoitus siitä, miten helppoa suomalaisten sulattaminen valtaväestöön ainakin asutuskeskuksissa oli.

Tarkiaisen esitys on saanut osakseen paljon kiitosta eikä aiheetta. Teos antaa erinomaisen yleiskuvan Ruotsiin ennen Suomen Venäjään liittämisestä muuttaneista suomalaisista. Parhaana osana pidän metsäsuomalaisia koskevaa osaa. Entä heikkoudet? Delawaren siirtolaisuutta koskevaa osaa pidän huihtaisuna. Ehkä teoksen eheys hiukan kärsii myös joistakin turhan laajoista henkilökuvauksista. 1700-luvun metsäsuomalaisista olisin suonut kirjoitettavan hiukan enemmän.

Karl Tarkiaista on syytä onnitella perustutkimuksen ja popularisoinnin erinomaisesta yhdistämisestä ja Suomalais-Ruotsalaista Kulttuurirahastoa todella hyvin onnistuneesta kirjoittajavaliinnasta.

Reino Kero

Tony Griffiths, Scandinavia. Wakefield Press. Kent Town. South Australia 1991. 212 s.

Suomalainen historian harrastaja tarttuu epäluuloisen uteliaana Australiassa julkaistuun teokseen, jonka kansikuvaan on ahdettu Skandianavian parin viime vuosisadan historiaa symboloivia suttuisia piirustuksia. Tony Griffiths on kuitenkin tunnustettu modernin Australian historian tuntija ja lajissaan ammattimies. Osin brittiläinen koulutus ja mm. Irlannin taloushistoriaan liittyvä tutkimustyö ovat antaneet perspektiiviä myös Pohjois-Euroopan historian tarkasteluun.

Suomalaisen on ehkä aihetta olla tyytyväinen siihen, ettei Skandinavian käsitettä kummemmin teoksessa perustella. Historialliselta pohjalta tarkastelun rajat ulottuvat Grönlannista Huippuvuorille ja Suomen itärajalta Tanskan etelärajalle.

Teoksen englanninkielisen kirjallisuuden luettelokin imartelelee suomalaista lukijaa. Suomeen liittyvää kirjallisuutta on moninkertainen määrä Tanskaan liittyvään verrattuna. Myös Ruotsia ja Norjaa koskevia nimikkeitä on vähemmän kuin Suomeen historiaan viittaavia.

Griffiths sanoo testanneensa kirjallisia lähteitä kenties mahdollisimman paljon. Vaikka päälähteitä epäilemättä ovatkin englanninkieliset tutkimukset, kirjoittaja on onnistunut hankkimaan myös melkoisen kontaktiverkon ja ennättänyt tutustua omakohtaisesti Skandinaviaan. Ote näkyy tekstin eloisuutena.

Keskeiset henkilöhistoriat Griffiths sulattaa keventäviksi, mutta kokonaisuutta selittäviksi osiksi. Klerkegaard, Ibsen, Nobel, Mannerheim ja Sibelius kuuluvat asiaan, mutta koulukirjat lukeneelle on virkistävää huomata, minkälaisia näköaloja historiaan tarjoaa Fazerin tunnettu nimi, johon harkemistossa viitataan kaksitoista kertaa. Luultavasti suomalaista kulttuuria kuvataankin teoksessa totuttua enemmän satavuotiaan helsinkiläiskonditorian näkökulmasta. Nälkävuodet, suokukka ja Jussi jäävät vähemmälle.

Skandinavian kaksi viimeistä vuosisataa pyritään esittämään suppeassa teoksessa totaalisesti eurooppalaisissa ja globaaleissa yhteyksissä. Tavoite on melkoinen, kun ajatellaan jo valtiollisen järjestelmän muutoksia tuona aikana: Norja irrotettiin Tanskan alaisuudesta Ruotsin yhteyteen ja itsenäistyi, Suomi liitettiin Venäjään ja itsenäistyi, Islanti itsenäistyi. Maailmanpolitiikan kentälle Skandinavia sovitetaan Napoleonin sodista 1990-luvun epävarmoihin näköaloihin.

Kuvittamaton teos elää sujuvan ja tiiviin tekstinsä varassa. Keskeiset linjat on vedetty varmasti, joskin paikoin pinnallisesti. Käsikirjoituksen luetuttaminen paikallisilla asiantuntijoilla olisi kar sinut yksityiskohtien nautittavuutta häiritseviä lukuisia epätarkkuuksia. Varsinaista tutkimuksellista merkitystä teoksella tuskin on. Tasapuolisuutensa, oivallustensa ja kokonaisvaltaisen otteensa vuoksi kirja on kuitenkin miellyttävää luettavaa perusasiat hallitsevillekin. Yhteisestä taustasta kiinnostuneelle Pohjolan ulkopuolella elävälle skandinaaville ja Skandinaviasta kiinnostuneille ajanmukainen teos on varmasti tervetullut.

Arto Latvakangas

Peter A. Fischer & Thomas Straubhaar, *Integration und Migration in Nordeuropa: Freizügigkeit im Gemeinsamen Nordischen Arbeitsmarkt*. Bern 1991, 52 p.

This study of migration within the Nordic labour market was commissioned by the Swiss Government from Peter Fischer and Thomas Straubhaar as part of the spin-off from the debate about European integration. The Swiss authorities wished to explore the possible impact for Switzerland of the free movement of labour, implicit in the proposals for the EES or in membership of the EC. The reason for the Swiss interest in the Nordic labour market is the fact that the free movement of Nordic labour has been in operation for over thirty years. Peter Fischer and Thomas Straubhaar suggest that the Nordic experience can be used as a basis for attempting to estimate future migration in Switzerland.

Their study consists of five sections, of which the first provides an overview of Nordic co-operation, the Nordic common labour market, and the migration policies of the individual Nordic coun-

tries. The second section deals mainly with internal migration within the individual countries, and the third with background causes and factors affecting migration. The fourth section offers an evaluation of the consequences and impact of migration within the Nordic countries. In the fifth section, the lessons to be learnt from Nordic labour migration are summarized, and a preliminary application to the Swiss situation of the conclusions to be drawn is attempted.

To readers already familiar with the history of the Nordic common labour market, the first three sections, describing the major Nordic flows of in-, out-, and internal migration, and the causes for these, offer little new. This is of course not in any sense a negative criticism; on the contrary, the authors have relatively successfully traced for the Swiss reader the essential features of Nordic migration patterns. Both the drift of population to urban concentrations in the south, and the Finnish migration to Sweden, are clearly described.

The most rewarding part of this book for Nordic readers, especially in Finland, is the section discussing the impact of migration. There has been little discussion in the Nordic countries, and in Finland practically none at all, of the economic or demographic consequences of international migration. Peter Fischer and Thomas Straubhaar note that the only such question which has received significant attention in the Nordic countries has been the impact on public sector financing. In the Nordic countries, as in most other countries, immigrants have so far exercised a positive impact on the public sector budget. There is however one feature in terms of which inter-Nordic migration is significantly different from other international migration flows: Nordic migrants do not send money home, whereas in general this is both a widespread and economically significant practice.

In the final section, the authors apply the conclusions they have drawn to Switzerland. The first question raised here is whether this analogy approach is justified. Analogical argument is widely used in attempting to predict future patterns of migration; Finnish fears about immigration, for example, have been countered by pointing to the minor impact of integration on migration in Denmark. No definitive answer to this question is possible, however; time alone will tell.

The lesson drawn by Peter Fischer and Thomas Straubhaar on the probable impact of integration for the Swiss is, however, reassuring.

No tidal wave of immigrants is to be expected, they argue, and closing the borders of the country would in fact merely hamper the movement of highly-educated workers; the major headache for Switzerland is in fact likely to consist not of workers from the EC countries, but of the rising flow of refugees and the increasing use of illicit manpower from eastern Europe and the Mediterranean region. This conclusion will command ready assent.

The major impact of integration on Swiss immigration patterns is in practice likely to be not quantitative but qualitative. There can be no doubt that the legalization of family migration, the regulation of working hours for immigrants, and the abolition of work permits would all have a definite impact on the structure of migration, and these questions should also have been examined. Hopefully the authors' sequel, due to be published this summer, may shed additional light on the possible structural changes in migration. It is likely that the impact of these for Switzerland may be more significant than mere quantitative

changes, and in most cases the consequences are economically unfavourable.

All in all, the message between the lines in this report is pro-integrationist. Both the conclusions drawn, and the manner of presentation, point in this direction. The picture of integration and free movement of labour drawn on the basis of the Nordic experience is most accurately described as "reassuring": no profound changes to be expected, and nothing to fear. It would however be possible to draw different conclusions.

There are a number of positive features about this report: Central European scholars usually pay little attention to investigating Northern Europe, but this study is a fine example of interactive internationalism. Moreover, as the House of Europe takes shape, co-operation between the smaller countries is important, not least in the field of research.

Markus Penttinen

Siirtolaisuusinstituutin valtuuskunta 1991

Kunniapuheenjohtajat: professori **Jorma Pohjanpalo** ja professori **Vilho Niitemaa**

Puheenjohtaja: kansleri, akateemikko **Olavi Granö**

Varapuheenjohtaja: SAYL:n puheenjohtaja, VTM **Aarne I. Välikangas**

	<i>Varsinainen jäsen</i>	<i>Varajäsen</i>
Opetusministeriö	Korkeakouluneuvos Hannes Jumppanen	Kulttuurisiht. Kirsti Vartiovaara
Sosiaali- ja terveysministeriö	Osastopääll. Markku Lehto	Apul.os.pääll. Kari Välimäki
Työministeriö	Tutk.joht. Timo Filpus	Ylitark. Tapani Tuomiharju
Ulkoasiainministeriö	Lehd.neuvos Matti Isoviita	Lähetystöneuvos Juha Knuuttila
Turun kaupunki	Apul.kaupunginjoht. Armas Lahoniitty	FL Christer Hummelstedt
Helsingin yliopisto	Prof. Yrjö Blomstedt	Vt. prof. Ann-Mari Ivars
Joensuun yliopisto	Prof. Mikko A. Salo	Prof. Pekka Hirvonen
Jyväskylän yliopisto	Dos. Heikki Rantatupa	Ass. Ilkka Nummela
Kuopion yliopisto	Dos. Veijo Notkola	Dos. Markku Myllykangas
Lapin korkeakoulu	YTL Anneli Pohjola	YTT Asko Suikkanen
Oulun yliopisto	Prof. Arvo Naukkarinen	Prof. Kyösti Julku
Tampereen yliopisto	Apul.prof. Olli Kultalahti	Yliass. Juha-Pekka Vikman
Turun kauppakorkeakoulu	Prof. Jaakko Saviranta	Hallintojoht. Arno Leino
Turun yliopisto	Kansleri, akateemikko Olavi Granö	Apul.prof. Reino Kero
Vaasan korkeakoulu	Vs. prof. Kauko Mikkonen	Apul.prof. Tarmo Koskinen
Åbo Akademi	Prof. Bill Widèn	Prof. Sune Jungar
Kirkon ulkomaanasiain- toimikunta	Jaostopäällikkö Olli-Pekka Lassila	Kirkkoherra Ilkka Pärssinen
Mannerheimin Lastensuojeluliitto	Kanslianeuvos Pekka Heimo	Hallintojoht. Kaimo Rytönen
Pohjola-Norden Yhdistys r.y.	Lehtori Heimo Yli-Uotila	OTL Jaakko Koskimies
Samfundet folkhälsan i Svenska Finland r.f.	Prof. Ole Wasz-Höckert	Joht. Per-Erik Isaksson
Seutusunnittelun Keskusliitto	Rakennusneuvos Raimo Narjus	Tutkimuspääll. Timo Sinisalo
Suomalaisuuden Liitto	Prof. Erkki Pihkala	Insinööri Jarmo Saalinki
Suomen Nuorison Liitto	Koulunjoht. Antti Lehtinen	Maanvilj. Sakari Itähaarla
Suomen Väestötieteen Yhd. r.y.	Vs. prof. Altti Majava	VTK Jouni Marttinen
Suomi-Amerikka Yhdistysten Liitto	Puheenjoht. Aarne I. Välikangas	Toimitusjoht. Marja-Leena Widgren
Suomi-Scura r.y.	Prof. Kalevi Rikkinen	Kulttuuritoimenjoht. Aino Rätty-Hämäläinen
Svenska Finlands Folkting	Rehtori Tom Sandlund	Hallintojoht. Roger Broo
Svenska Litteratur- sällskapet i Finland	Professor Sune Jungar	Fil. dr. Marika Tandefelt
Turun yliopistosäätiö	Toiminnanjoht. Rauno Mannila	Tcoll.neuvos Reino Vuorinen
Unioni Naisasialiitto Suomessa	Matkailuopas Isa Hanski	VTM Seija Karppinen
Varsinais-Suomen Maakuntaliitto	Apulaistoiminnanjoht. Raimo M. Korhonen	Toiminnanjoht. Perttu Koillinen
Väestöliitto	Toim.joht. Jouko Huikko	Dosentti Jarl Lindgren
Immigrant-Institutet (Borås)	Johtaja Miguel Benito	Annikki Nikula-Benito
Ruotsinsuomalaisten Keskusliitto	FM Markku Peura	Opettaja Matti J. Korhonen

Tietoa suomalaisesta siirtolaisuudesta

Olavi Koivukangas

Delaware 350. Amerikansiirtolaisuuden alku. Amerika-emigrationens början. The Beginning of Finnish Migration to the New World. Turku 1988, 84 p. 70 mk

Orvo Bogdanoff, Ismo Söderling

"Minulla on niin ikävä...". "Jag har så ledsamt...". "I feel such a longing...". Amerikansuomalaisten postikorttien näyttelyjulkaisu. Amerika-finländarnas postkortsutställningskatalog. Finnish-American Postcards Exhibition Catalog. Turku 1988, 128 p. 90 mk

Jouni Korkiasaari

Suomalaiset maailmalla. Suomen siirtolaisuus ja ulkosuomalaiset entisajoista tähän päivään. Turku 1989, 161 s. 100 mk

Taisto Hujanen, Kimmo Koiranen

Siirtolaisuus suomalaisissa sanomalehdissä vuosina 1880–1939 ja 1945–1984. Siirtolaisuusinstituutti, tutkimuksia nro 6. Turku 1990, 200 s. 50 mk

Merja Pitkäranta, Matti Simpanen

Paluumuuttohalukkuus Turun seudulla. Siirtolaisuusinstituutti, tutkimuksia nro 7. Turku 1990, 101 s. 50 mk

**Siirtolaisuusinstituutti/
Institute of Migration
Piispankatu 3
20500 Turku, Finland**